

REBENTAROLA

Calamintha officinalis Moench. subsp. ***ascendens***

(Jordan) G. Mateo Sanz **2n = 48**

(=*Calamintha nepeta* (L.) Savi [Fl. Pis. 2:63 (1978)])

(=*Satureja calamintha* (L.) Scheele [1843, *Flora (Regensb.)*, **26**: 577])

imatge de JAN KOPS: Flora Batava

NOMS POPULARS

Alemanys:	Kleinblütige bergminze
Anglès:	Calamint / Lleser calamint
Àrab:	فوذنج جبلي
Aragonès:	oregano, organo, tolonjina de güerto, tremonsillo blanco
Basc/Euskera:	egilits, gatubelar / SSP. <i>SYLVATICA</i> : egilicha, egililia, egilitsa.
Castellà:	ancola, aneloa, anéota, añota, calamento, calamento campestre, calaminta, calaminta de montaña, calaminta de monte, calaminta menor, creobula, hedeota, hierba de los pastores, hierbabuena de padstor, hierba pastora, madre de pollo, menta poleo, neota, nevada, nébeda, nébeda mayor, neuta, nieta, poleo, poleosa, ñota, té, yerba nieta / SSP: <i>SYLVATICA</i> : albahaca menor, amola, calamento, calaminta, hedeota, hierba pastora, menta, menta poleo, poleo menta, te de vega.
Català:	borrisol, calament, calamenta, nepta, poliol de bosc, rementerola, rebenterola, rubins/ SSP: <i>SYLVATICA</i> : borriol, rementerola, rementerolla, tarongina borda, toronjina borda, calamenta, netta, burriol, herba mentera, mentera, mentereta, poleo vero, poliol de menta.
Croata:	Divlji bosiljak / Дивљи босиљак
Danès:	Hedebjergmynte/ Bjerg-mynte
Eslovè:	Drobnolistni čober
Estonià:	Harilik kivimünt
Finlandès:	Kivikkokäenminttu
Francès:	Calament faux népéta / Calament glanduleux
Gal·lès:	Erbin bach
Gallec:	calaminta, herba das aceitonas, nébeda, népeta
Holandès:	Kleine bergsteentijm
Italià:	Mentuccia, nepitella
Japonès:	カラミンサ・ネペタ
Persa/Farsi:	زيبانعنای دارویی
Polonès:	Kalaminta mniejsza / Kocimiętka
Portuguès:	calaminta-das-montanhas, calamintha, erva-das-azeitonas, neveda, néfeta, néveda-maior / SSP. <i>SYLVATICA</i> : calamenta, calaminta, erva das azeitonas, erva-das-azeitonas, nebeda, nebeda ordinaria, neveda, neveda maior, néveda, néveda dos gatos, nêfeta, nêveda.
Txec:	Marulka šantovitá

DESCRIPCIÓ BOTÀNICA

Dins el grup del gènere *Satureja* (*sensu lato*), la rementerola es distingeix per tenir les fulles somerament dentades, de més de 10 mm d'amplada, peciolades, en forma de cullera; la tija no llenyosa; i les inflorescències laxes en cimes pedunculades, amb el calze de menys de 9 mm, campanulat; la corol·la rosada-blavosa blanquinosa, de menys de 20 mm; la tija ramificada; i tota la planta amb olor a menta més o menys agradable. Pot arribar a fer 80 cm d'alçària i el mateix d'amplada. Les tiges són més o menys peludes, segons la subespècie. La inflorescència en verticil·lastres de 2 flors, o en cimes de 4-14 flors amb peduncle de més de 15 mm. Bràctees similars a les fulles. Bractèoles d'1-3 mm, linear-lanceolades. Flors amb pedicel de 1-12 mm. Calze de 4-8 mm, amb el tub amb 12-13 nervis peluts, i dents superiors dirigits enlaire, i els inferiors de 2-4 mm, més llargs que el llavi superior. Totes les dents ciliades. Corol·la de 6-17 mm. Núcules de 1.2 mm, més o menys globoses, de color castany fosc. A les fulles hi ha 3 tipus de tricomes glandulars: A) esquames amb un peu unicel·lular, tija i caparró amb 12 cèl·lules; B) tricomes glandulars amb peu unicel·lular, tija i caparró unicel·lular amb forma de pera; C) tricomes glandulars amb peu unicel·lular, tija bicel·lular i caparró unicel·lular allargat.

HÀBITAT I DISTRIBUCIÓ

Es fa als marges de les vinyes o dels boscos propers a elles. Hi ha tres varietats. Una (subsp. *glandulosa*) és pudenta i de fulla petita (10 mm), arrugada i grisa. Es fa als secarrals. L'altra (subsp. *ascendens* (Jordan) P.W. Ball) és agradablement olorosa però una mica amargant, de fulla verda i mitjana (25 mm). Es fa als marges de bosc o en guarets no massa secs. I la tercera (subsp. *sylvatica*) (**2n=24**) és finament olorosa, de fulla gran (40 mm) i gens amargant. Es fa als marges de torrents o de bosc molt humits. L'espècie en sentit ampli es pot trobar des de Grècia a Anglaterra, i d'allí fins al Marroc, silvestre o cultivada. A la península hispànica es fa arreu, fins els 800 m snm (subsp. *glandulosa*) o els 1500 m snm (subsp. *ascendens*; subsp. *sylvatica*).

PROPIETATS MEDICINALS

- abortiva (OE; pols UE)
- analgèsica
- antibiòtica de Gram-negatiu (OE)
- antídoto preventiu de verins
- antiespasmòdica
- antifúngica
- antihistamínica
- antiinflamatòria
- antireumàtica
- aromàtica
- carminativa
- colagoga
- dentífrici (cuita en vi)
- digestiva
- diürètica
- ecbòlica
- emmenagoga
- estimulant
- estomacal
- expectorant
- febrífuga
- resolutiva
- mucolítica
- oxiàtica
- pectoral
- reequilibrant nerviosa
- repel·lent de serps (fums)
- sedant
- serotoninèrgica
- tònica
- vulnerària

USOS MEDICINALS DE LA REMENTEROLA

- afonia
- al·lèrgies
- amigdalitis
- artritis UE
- asma
- *Aspergillus niger* (OE)
- *Aspergillus proliferans* (OE)
- cabell debilitat
- *Candida albicans* (OE)
- carn-esqueixats
- ciàtica (moxa)
- còlera
- còlics
- convulsions
- cops als ulls (compreses)
- cucs intestinals (+ mel + sal)
- dents brutes
- depressió nerviosa
- desmaís
- dismenorrea
- distensió abdominal
- elefantiasis (+ sèrum de llet)
- epilèpsia
- *Escherichia coli* (OE)
- estrès
- febre (OE)
- gasos intestinals
- halitosis
- hipertensió
- icterícia
- infeccions genitals
- infeccions urinàries
- inflamació intestinal
- mal de cap
- mal de coll
- mal de queixal
- mal de ventre
- mala circulació (a mans i peus)
- males digestions
- *Monilia sitophila* (OE)

- mossegades de serps
- nàusees
- obesitat
- otitis (suc)
- *Penicillium verrucosum* (OE)
- refredats
- grip
- ressaca
- reuma UE
- *Staphylococcus aureus* (OE)
- tos
- urticària

LITERATURA, HISTÒRIA I ALTRES USOS

A Astúries diuen:—«*Si supieran les muyeres lo bueno que ye la nielda, pastiaríanla en el prau como les vaques la yerba*» —.

PLINI EL VELL i DIOSCÒRIDES, al segle I ja coneixien les virtuts de la planta com a depurativa del verí de serps i per foragitar-les (els fums), com a diürètica, contra el mal de ventre, les convulsions, l'asma, la febre, els carn-esqueixats, i com antídote previ als verins, contra cucs intestinals (amb sal i mel), contra la icterícia, cops als ulls, dents brutes (glopejant el vi on s'hagi cuit). Contra l'elefantiasi, bevent després sèrum de llet. El boll de la planta aplicat a la matriu, com abortiu. El suc, contra l'otitis. Contra la ciàtica, una moxa amb la planta als punts dolorosos.

Quan les peces d'una bota de vi no acaben d'encaixar, es renta per dins amb una infusió de la planta, i d'aquí li ve el nom de «rebentarola», perquè fa botir la fusta i fa que encaixin les peces i la bota torni a ser estanca.

PREPARATS

- Bafs
- Banys generals
- Condiment de cargols, carn, pollastres (amb orenga i serpoll), embotits, verdures, castanyes, patates, olives, etc.
- Fregues amb la planta tendra a zones amb dolors artrítics.
- Fums (moxa).
- Ratafia, herberet, etc. (begudes alcoholiques).
- Remei contra l'esterilitat sexual femenina: *Calamintha menthifolia* + *Mentha pulegium* + *Lavandula pedunculata* + *Rosmarinus officinalis* + *Salvia lavandulifolia* + *Brassica nigra* (fulles).
- Remei UE contra la metrorràgia: *Calamintha menthifolia* + *Salvia verbenaca* + *Cistus albidus* + *Paeonia officinalis* (fulles) + *Valeriana officinalis* + *Cannabis sativa*. Amb el boll es fan massatges als malucs.
- Tintura casolana feta macerant la planta tendra amb aiguardent: per guarir talls i cremades; contra cucs intestinals.
- Tisana hepàtica: *Calamintha menthifolia* + *Sideritis hirsuta* + *Matricaria chamomilla* + suc de llimona.
- Truita amb la planta tendra; contra el mal de ventre.

POSSIBLE TOXICITAT DE LA REBENTAROLA

Amb 1 mL/Kg i.p. d'OE (oli essencial) no s'ocasiona pas la mort en rates. Dosis d'1 g/Kg d'extracte fet amb hexà minven l'activitat motora i el to de la musculatura esquelètica, i provoquen hipotèrmia i una lleugera diarrea. L'extracte fet amb diclorometà a dosis de 500 mg/Kg provoca efectes similars i ptosis palpebral, especialment mitja hora i 3 hores

després de la i.p. (injecció intraperitoneal). En ambdós casos es produeix hepatomegàlia. L'extracte fet amb butanol a 700 mg/Kg provoca una depressió del SNC, minva el to muscular, provoca hipotèrmia, incrementa la diüresis i dona set. En canvi, l'extracte aquós només provoca una lleugera hipertèrmia a les orelles i una lleugera disminució del to muscular.

PRINCIPIS ACTIUS

• (Z)-beta-ocimè	• eugenol
• 1-octèn-3-ol	• germacrè D
• 2-hexanol	• hexenal
• 6-metil-3-heptanol	• iso-mentona
• acetona	• iso-piperitenona
• acid cafeic	• linalool
• àcid rosmarínic	• llimonè
• alfa-pinè	• luteol
• alfa-terpineol	• mentol
• apigenol	• mentona
• beta-burbonè	• metil-2-metil-butirat
• beta-pinè	• oli essencial
• borneol	• p-cimè
• bornil-acetat	• p-cimè-8-ol
• cadalè	• patxulè
• camfè	• piperitenona-òxid
• càmfora	• piperitona
• cariofil·lè	• piperitona-òxid
• carvacrol	• poncirina
• cis-geranil-acetona	• pseudo-llimonè
• cis-sabinè-hidrat	• pulegona
• copaè	• sabinè
• cuminaldehid	• tau-terpinè
• delta-cadinè	• terpinèn-4-ol
• espatulenol	• terpinolè
• etil-2-metil-butirat	• timol
• etil-3-metil-butirat	• trans-sabinè-hidrat
• eucaliptol	

OLI ESSENCIAL (1.5%) DE REBENTAROLA

• 1,8-cineol (=eucaliptol) 12.5 %	• iso-pulegona (<80%)
• alfa-pinè	• llimonè 15.5%
• beta-pinè 1%	• mentofurà 1.5%
• cariofil·lè 23%	• mentol 10%
• cariofil·lè-òxid 4%	• mentona
• cis-piperitona-òxid 22%	• mircè
• iso-mentol 17%	• p-cimè
• iso-mentona 15-40%	• piperitona-òxid 10.5%
• iso-pulegol 6%	• pulegona 19.5%

MÉS INFORMACIÓ

<https://digital.csic.es/bitstream/10261/27172/1/269.pdf>

https://www.researchgate.net/profile/Gordan-Lukac/publication/289337840_The_composition_of_essential_oils_of_Calamintha_nepeta_L_Savi_subsp_glandulosa_Req_P_W_Ball_and_Calamintha_sylvatica_Bromf_subsp_sylvatica/links/6050b3a692851cd8ce4811d1/The-composition-of-essential-oils-of-Calamintha-nepeta-L-Savi-subsp-glandulosa-Req-P-W-Ball-and-Calamintha-sylvatica-Bromf-subsp-sylvatica.pdf